

Eiropas Savienības mežu politika - tiešie un netiešie ierobežojumi mežizstrādei un darbības videi.

Avoti: zemeunvalsts.lv un Eiropas Savienības informācijas vietnes

Direktīvu un regulu ietekme uz mežizstrādes izmaksām ir atkarīga no politikas īstenošanas apjoma. Lielas ietekmes scenārijā mežizstrādes izmaksas varētu palielināties pat par 18 % salīdzinājumā ar pašreizējo izmaksu līmeni.

Eiropas Savienības ietekme uz valstu meža politiku pieaug un Komisijas ierosināto ar mežu saistīto politiku īstenošana ietekmēs mežsaimniecības praksi Eiropā. Piemēram, Dabas atjaunošanas likumā ir noteikti konkrēti mērķi meža ekosistēmu atjaunošanai un saglabāšanai, regulā par atmežošanu ir noteikta prasība rūpīgi sekot līdz koksnes izcelsmei, un atjauninātajā Atjaunojamās enerģijas direktīvā, - RED III, ir noteikti jauni kritēriji ilgtspējīgam meža biomasas iepirkumam.

Scenāriju pieeja

Līdz šim nav veikts neviens pētījums, kurā būtu aplūkota ietekme no ekonomiskā un darbības viedokļa. Šajā pētījumā vispirms tika veikta strukturālo sistēmu analīze, lai atklātu attiecīgos mainīgos lielumus un to darbību, kas saistīti ar apaļkoku ieguves darbībām un darbības vidi. Pēc tam tika izmantota scenāriju pieeja, lai atspoguļotu potenciālos ES ar mežiem saistītās politikas īstenošanas līmeņus. Visbeidzot, izmantojot dažādus scenārijus, - zemas, vidējas un augstas ietekmes, un sistēmu analīzes sistēmu, tika kvantitatīvi noteikta alternatīvu īstenošanas līmeņu ietekme uz mežizstrādes izmaksām, kas izteiktas eiro izteiksmē uz kubikmetru.

Rezultāti liecina, ka, izmantojot mazas un mērenas ietekmes scenārijus, mežizstrādes izmaksas trīs dažādos Somijas reģionos palielinātos par mazāk nekā 10 % salīdzinājumā ar pašreizējo

līmeni. Šādu pieaugumu, - mazāk nekā 10 %, varētu pieļaut dažu gadu laikā, bet pēkšņs pieaugums, visticamāk, radītu problēmas uzņēmumu darbības uzlabošanai. Lielās ietekmes scenārija gadījumā mežizstrādes izmaksas atkarībā no reģiona palielinātos par 15 % līdz 18 %. Šāds pieaugums, - aptuveni par sesto daļu, atbilst nopietnām pārmaiņām koksnes ieguves darbībās un darbības vidē.

Eiropas Savienībā nav kopējas, visaptverošas un ar likumu noteiktas meža politikas

Meža politika ir dalībvalstu kompetencē. Tomēr Eiropā ir mežu stratēģija, un, kas ir vēl svarīgāk, mežu nozari ietekmē vairākas ES nozaru politikas, piemēram, klimata, enerģētikas, vides un lauksaimniecības politika, kas ir ES pārnacionālās kompetences jomā. Vēsturiski Eiropas mežu politiku var iedalīt trīs periodos: rašanās – 1958.-1960. gadi, paplašināšanās - 1970.- 90. gadu beigās, un stabilizācija - 1990. gadu beigās un tagad. Tomēr var apgalvot, ka mūsdienās ir vērojams otrais ekspansijas posms

Pašreizējā Komisijas Eiropas Zaļajā darījumā un ar to saistītajos dokumentos meža saglabāšana, meža atjaunošana un apmežošana ir izvirzītas par prioritāti kā veidi, kā vienlaikus risināt divas globālās krīzes: klimata pārmaiņas un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Mežu kā oglekļa piesaistītāju ieguldījums klimata pārmaiņu mazināšanā jau tika uzsvērts Klimata un enerģētikas satvarā 2030. gadam. Turklāt normatīvais regulējums, lai aprēķinātu mežu ieguldījumu klimata pārmaiņu mērķu sasniegšanā, kā arī valsts mežu references līmeņi un juridiski saistoši mērķi zemes izmantošanas sektorā tika noteikti ES Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības, - ZIZIMM, regulā.

Visai nesen Eiropas Klimata likumā un Komisijas tiesību aktu paketes "Fit for 55" priekšlikumos, piemēram, ZIZIMM regulas pārskatīšanā, vēl vairāk uzsvērtā nepieciešamība veicināt oglekļa piesaisti mežos un saglabāt un palielināt mežu oglekļa krājumus.

Zaļajā darījumā un tā pamatdokumentā - ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā 2030. gadam - bioloģiskās daudzveidības mērķi ir cieši saistīti ar ES klimata mērķiem. Daudzos ar mežiem

saistītajos politikas priekšlikumos, ko Komisija publicējusi laikposmā no 2020. līdz 2023. gadam, ir izteikti pārstāvēti Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas mērķi, piemēram, novērst negatīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, augsni, mežu veselību un produktivitāti. Ir acīmredzama pāreja no brīvprātīgiem pasākumiem uz juridiski saistošu regulējumu.

Turklāt jaunās ES mežu stratēģijas mērķis ir stiprināt mežu saglabāšanu saskaņā ar bioloģiskās daudzveidības stratēģijas mērķiem, vienlaikus veicinot ilgtspējīgu mežsaimniecību Eiropas Savienības teritorijā. Līdztekus kaskādes principa un aprites ekonomikas principa veicināšanai un dabai tuvākas meža apsaimniekošanas koncepcijas un ar to saistītās sertifikācijas sistēmas ieviešanai Meža stratēģija tiecas izveidot jaunu Eiropas ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas definīciju

Priekšlikumi par esošo tiesību aktu pārskatīšanu

Lai īstenotu stratēģijas, kurās izvirzīti šie mērķi, Komisija ir publicējusi vairākus priekšlikumus par esošo tiesību aktu pārskatīšanu un jaunu tiesību aktu ieviešanu, kas ietekmēs mežsaimniecību praksē. Pirmkārt, priekšlikumā Dabas atjaunošanas likumam ir noteikti mērķi Biotopu direktīvā uzskaitīto ekosistēmu atjaunošanai un atjaunošanai, mirušās koksnes apjomam, nepārtrauktas mežsaimniecības apjomam, mežu savienojamībai, kopējam meža putnu indeksam un organiskā oglekļa daudzumam mežos. Otrkārt, ar Atjaunojamās enerģijas direktīvas - RED III, pārskatīšanu tiek pastiprināti meža biomasas ilgtspējas kritēriji, piemēram, ierobežojot mežizstrādi jutīgās augsnēs un atmirušās koksnes ieguvī, kā arī ierobežojot izcirtumu apjomu.

Papildus tam, ka palielinās laika patēriņš, kas nepieciešams faktiskajām mežizstrādes darbībām, šīs prasības var palielināt mežizstrādes izmaksas, jo ir nepieciešams detalizētāk plānot mežizstrādes vietas, uzraudzīt darbības un veikt saistīto administratīvo darbu. Visbeidzot, jaunajā ES regulā par atmežošanu ir noteikti mērķi attiecībā uz tādiem jautājumiem kā mežizstrādes darbību izsekošana, - t. i., ģeoloģijas ziņošana, pieprasot precīzas konkrētās veiktās darbības koordinātas un

saistot vietu un nocirsto neapstrādātu koksni ar galaproduktiem,
kas izgatavoti no šīs koksnes.